

N:o 44.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1888, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall åt värnpligtige för inställelse vid inskrifningsförrättningar och samlingsplatser.

(1:a U. A.)

Under återopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 19 mars 1888, har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen aflåten proposition af samma dag (n:o 34) föreslagit Riksdagen att medgifva, att till värnpliktig, hvilken för inställelse vid inskrifningsförrättning eller, vid färd till de årliga vapenöfningarna, för inställelse å samlingsplats i hemorten hade att från hemvistet tillryggalägga mera än 5 mil och förut icke gjort sig skyldig till förfallolös utevaro från dylik förrättning eller vapenöfning, vid hvilken han varit pliktig infinna sig, måtte för så väl fram- som återresan från anslaget till beväringmanskapets vapenöfningar få utbetalas godtgörelse med 50 öre för hvarje öferskjutande mil.

Såsom af ofvan nämnda statsrådsprotokoll inhemtas, har statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t anfört, att det enligt gällande författningar åläge beväringmän att utan ersättning från det allmännas sida inställa sig vid inskrifningsförrättningar äfvensom vid de så kallade samlingsplatserna i hemorterna, der de mottoges af vederbörande befäl för att sedan i samlad trupp afföras till de olika regementenas öfningsplatser. Uppenbart vore emellertid, att med den olikhet i de administrativa områdenas storlek, som i vårt land vore rådande,

denna skyldighet måste i synnerligen olika grad komma att tynga på landets värnpliktiga befolkning. Under det att i södra och mellersta Sverige knappast någon ort torde finnas, der afståndet från en sockens olika delar till den gemensamma samlingsplatsen, hvilken i regeln också vore den, hvarest inskrifningarna förrättades, betydligt öfverstege en vanlig dagsmarsch, vore förhållandet helt annat i de nordliga provinserna. Särskildt lappmarkssocknarne, hvilkas befolkning, såsom bekant, innan den nya vänpligtslagen trädde i kraft, var fritagen från all värnpligtsskyldighet, vore i detta afseende uti en synnerligen ogynsam ställning.

Dessa omständigheter hade äfven behjertats af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de båda nordligaste länen och manat dem att göra framställningar i ämnet. Af dessa framställningar framginge, bland annat, att, enär åtskilliga beväringmän hade att tillryggalägga ända till 50 mil för färden till och från vederbörlig samlingsplats, och då dertill komme, att ifrågavarande färder oftast måste företagas under sjelfva källossningen, då en resa i dessa trakter erbjöde de största svårigheter, Kongl. Maj:ts bemålde befallningshafvande funnit all billighet tala för, att ersättning för inställelsen måtte beredas de värnpliktige, som tillhörde nyssnämnda socknar, och i sådant afseende föreslagit, att de af dem, som bodde på längre afstånd än 5 mil från samlingsplats, måtte vid färd till sådan erhålla godtgörelse med 40 öre för hvarje öfverskjutande mil.

Syftet med dessa framställningar har departementschefen funnit synnerligen beaktansvärdt. Då emellertid förhållanden, likartade med dem, på hvilka Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de båda nordligaste länen stödt sina förslag, torde förefinnas jemväl inom flera af rikets öfriga län, syntes det departementschefen lämpligt, att de föreskrifter i ämnet, som kunde komma till stånd, erhöles giltighet för hela landet. Att dervid, på sätt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län föreslagit, något visst afstånd borde bestämmas, som värnpliktig vid färder af ifrågavarande slag hade att tillryggalägga utan ersättning, torde så mycket snarare falla af sig sjelf, som någon förändring i hithörande bestämmelser icke egt rum genom den nya värnpligtslagens trädande i kraft, och skyldigheten att på egen bekostnad inställa sig vid inskrifningsförrättning och samlingsplats sålunda icke vore någon nyhet i vår lagstiftning. Jemväl i fråga om måttet af detta afstånd vore departementschefen ense med Kongl. Maj:ts bemålde befallningshafvande. Med vår landtbefolknings vanor torde en dagsmarsch för en gång om 5 mil icke vara någon sällsynthet, och om såsom regel fastställdes, att värnpliktig skulle vara skyldig utan godtgörelse inställa sig vid inskrifningsförrättning och samlingsplats, under förutsättning att därför erforderlig marsch kunde fullgöras på en dag, torde naturligtvis något afseende icke kunna

fästas dervid, att marschen vore något längre eller kortare. Deremot syntes ersättningen, när sådan komme i fråga, böra sättas något högre än Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län föreslagit, eller till 50 öre. Äfven med detta belopp måste den beväringssman, som önskade komma i åtnjutande af ett dagtraktamente utaf 1 krona 50 öre, motsvarande den marschaflöning, som vid marschen från samlings- till öfningsplatsen under vissa förhållanden komme honom till del, färdas 3 mil om dagen, eller mera än tågande trupp i regeln tillryggalägger, då en längre, flere dagar fortgående marsch vore i fråga. Slutligen torde af lätt insedda skäl böra stadgas, att värnpliktig, som förut förfallolöst uteblifvit från inskrifningsförrättning eller vapenöfning, dervid han haft skyldighet inställa sig, icke måtte komma i åtnjutande af den ersättning, som nu ifrågasatts.

Hvad kostnaden för den tilltänkta anordningen beträffade, torde densamma icke blifva betydlig. Enligt med ledning af statistiska uppgifter gjorda beräkningar (se statsrådsprotokollet sid. 3) skulle hela ersättningen för inskrifningsförrättningen inom Vesterbottens län komma att uppgå till 700 kronor och för de båda öfningsmötena till 1,400 kronor, eller sammanlagdt 2,100 kronor. I Norrbottens län, hvars lappmarksbefolkning vore ännu glesare än den i Vesterbottens län, torde en jämförelsevis vida mindre summa behöfva tagas i anspråk, och äfven om inom Jemtlands, Kopparbergs och Vermlands län en och annan socken förefunnes, på hvilkas värnpligtige de ifrågasatta bestämmelserna kunde vinna tillämpning, torde dock hela ersättningsbeloppet antagligen ej komma att uppgå till tre gånger den summa, som för Vesterbottens län angifvits. I rundt tal torde alltså 6,000 kronor kunna anses härtill erforderliga, och torde vara sjelffallet, att summan, derest förslaget blefve antaget, anvisades till utgående från förslagsanslaget till beväringssmanskapets vapenöfningar.

Utskottet, som i öfrigt icke funnit något att erinra emot det föreliggande förslaget, har dock ansett, att, enär värnpliktig, som har mer eller mindre tillfälligt hemvist å annan ort än mantalsskrifningsorten, naturligen icke bör hafva ersättning — utöfver den som skulle tillkommit honom, om han uppehållit sig å mantalsskrifningsorten — för sin inställelse vid inskrifningsförrättning eller vid samlingsplats för färd till vapenöfning, det ifrågasatta stadgandet bör förtydligas sålunda, att detsamma varder tillämpligt endast i det fall, att värnpliktig har att från hemvistet i mantalsskrifningsorten tillryggalägga mera än 5 mil.

Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att till värnpliktig, hvilken för inställelse vid

inskrifningsförrättning eller, vid färd till de årliga vapenöfningarne, för inställelse å samlingsplats i hemorten har att från hemvistet i mantalsskrifningsorten tillryggalägga mera än 5 mil och förut icke gjort sig skyldig till förfalllös utevaro från dylik förrättning eller vapenöfning, vid hvilken han varit pliktig infinna sig, må för så väl fram- som återresan från anslaget till beväringmanskapets vapenöfningar få utbetalas godtgörelse med 50 öre för hvarje öfverskjutande mil.

Stockholm den 17 april 1888.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
